

UTANFÖRSKAPET

Från Internet!

Svenskt Näringsliv

Utanförskapet är Sveriges största utmaning

Sverige har ett stort utanförskap. Det handlar om över 1,3 miljoner svenskar som inte försörjer sig själva. Samtidigt har coronakrisen övergått till en omfattande kompetenskris med företag som inte hittar människor med rätt utbildning att anställa. Nu krävs en offensiv företagarpolitik för att fler ska komma i arbete.

I Sverige är bara 4 miljoner helt självförsörjande. Att så få ska bära hela försörjningsbördan och betala för allas gemensamma kostnader är en ekvation som inte går ihop.

Utanförskapet gör att Sverige utvecklas åt fel håll på många plan, men om vi lyckas vända utvecklingen frigörs enorma resurser för människor, företagen och samhället.

Inför valet 2022 krävs därför att alla krafter mobiliseras för att bryta utanförskapet och skapa förutsättningar för företagen att växa och skapa nya arbeten.

I Sverige är bara 4 miljoner helt självförsörjande. Att så få ska bära hela försörjningsbördan och betala för allas gemensamma kostnader är en ekvation som inte går ihop.

Utanförskapet gör att Sverige utvecklas åt fel håll på många plan, men om vi lyckas vända utvecklingen frigörs enorma resurser för människor, företagen och samhället.

Inför valet 2022 krävs därför att alla krafter mobiliseras för att bryta utanförskapet och skapa förutsättningar för företagen att växa och skapa nya arbeten.

Regeringens förslag till statsbudget är en missad möjlighet att ta tag i det stora och växande utanförskapet som utgör Sveriges långsiktigt största ekonomiska och sociala problem. Istället lägger man förslag som försvagar drivkraften för arbete och som därmed försvårar företagens kompetensförsörjning.

Vad som skulle behöva vara en nystart där svenska företag får vara dragloket tillbaka efter pandemin, blir istället en försvagning av de krafter som behövs för att vi ska klara välfärden, jobben och vår konkurrenskraft.

Det slår mot svensk konkurrenskraft, samtidigt som integrationen försvåras ytterligare. Familjeveckan, kortare karens i a-kassan och höjd nivå i sjukförsäkringen minskar arbetskraftsutbudet och drivkrafterna att arbeta.

Maria Mikkonen, nationalekonom.

Maria Mikkonen, Svenskt Näringsliv.

Det stora utanförskapet existerar parallellt med en kompetenskrisis i näringslivet. Åtta av tio företag uppger att de haft svårt att hitta den kompetens de söker och så mycket som vart femte rekryteringsförsök misslyckas helt.

Sverige behöver en ny riktning – för arbete, företagande och självförsörjning. Gemensamma krafter i riksdagen borde kunna samlas kring en politik som tar vara på det som är bra i budgeten, som att man går vidare med parternas överenskommelse om LAS och omställning, men som också på allvar riktar in sig på Sveriges dubbla växande problem av utanförskap och kompetensbrist.

Den kraftigt stigande långtidsarbetslösheten är toppen på ett isberg, där en stor del av den arbetsföra befolkningen inte kan försörja sig själva. Nya beräkningar från Svenskt Näringsliv visar att 1,3 miljoner människor i arbetsför ålder (20–64 år) inte är självförsörjande. Det är var fjärde person i den här gruppen. Siffran är egentligen högre, men vi har valt att helt exkludera de cirka 500 000 studenter som uppbär studiestöd.

Beräkningarna visar också att bara fyra miljoner svenskar är helt självförsörjande. Med andra ord står endast fyra av landets tio miljoner invånare för både sin egen och övriga samhällets försörjning. Den andelen är för låg och ett övergripande politiskt mål måste vara att öka graden av självförsörjning.

Vår definition av självförsörjning baserar sig på Entreprenörskapsforums tidigare beräkningar, och innebär att man antingen har en lön på minst 15 500 kronor i månaden före skatt eller är företagare. Våra beräkningar utgår från SCB:s senaste inkomststatistik, som är från 2019. Sedan dess har pandemin drivit upp arbetslösheten och därför underskattas sannolikt den nuvarande nivån på antalet som inte är självförsörjande.

Johan Lidfelt

Johan Lidfelt, Svenskt Näringsliv.

Foto: Ernst Henry Photography AB Ernst Henry Photography AB

Det handlar om att vårt land blir starkare när pengar kan läggas på investeringar och framtidssatsningar, istället på olika former av stöd till försörjning. Men det handlar framförallt om att göra fler delaktiga i samhället. Alla vuxna kan inte försörja sig själva. Det är självklart att vi har ett ansvar för att ingen lämnas utanför. Men vi har också ett ansvar för att den som faktiskt har förmågan får komma till sin rätt på arbetsmarknaden. Så är det inte idag.

Det är allvarligt för både välfärd, trygghet och välstånd och hotar att slita isär vårt land. Det minskar tillväxten, försvårar företagens kompetensförsörjning och försvagar Sveriges konkurrenskraft.

Det behövs en politik för ökad självförsörjning. Att endast öka sysselsättningen räcker inte. Att pressa ned arbetslösheten är nödvändigt, men räcker inte heller eftersom det kan åstadkommas genom att färre personer söker arbete.

För att bryta utanförskapet och öka självförsörjningen föreslår Svenskt Näringsliv därför reformer inom tre huvudområden.

Stärk drivkrafterna att arbeta:

Kraftigt sänkta skatter på arbetsinkomster. Bygg ut jobbskatteavdraget så att det blir mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och så att skatten på ökade arbetsinkomster sänks.

Återställd a-kassa. För att stärka drivkraften att söka och ta ett arbete, och för att undvika en cementerad hög arbetslöshet, behöver a-kassan återställas till vad den var före krisen redan nästa år.

Förstärkt ekonomisk stimulans för de som går från bidrag till arbete. Vi föreslår ett tillfälligt fördubblat jobbskatteavdrag det år då en person lämnar bidragsförsörjning för arbete.

Höjda krav på aktivitet för den som tar emot bidrag. Alla som lever på bidrag, men som kan jobba, ska ha en aktivitet som motsvarar heltid. Det handlar om motprestation i form av utbildning, arbetssökande, praktik eller liknande.

Stärk drivkrafterna att anställa:

Sänkt kostnad att anställa ungdomar. Bygg ut den befintliga ungdomsnedsättningen som omfattar 19-23 år till att omfatta ytterligare en årskull.

Fler nystartsjobb. Sänk kostnaden för att anställa långtidsarbetslösa genom en kraftigare subvention inom ramen för nystartsjobben. Sätt stopp för ineffektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder som t ex extratjänsterna.

Inför etableringsanställningar. Reformen har potential att hjälpa tusentals personer in i arbete och behöver genomföras nu.

Utvidga RUT med fler tjänster så att fler kan anställas och gå från bidrag till arbete.

Utbilda fler för jobb:

Det behövs en kraftfull satsning på yrkesutbildning med fler platser på yrkeshögskolan. Företagen söker efter yrkesutbildade samtidigt som för få får möjlighet att bygga på sin kompetens.

Stärk branschernas inflytande över gymnasial yrkesutbildning så att utbildningsutbudet bättre matchar näringslivets efterfrågan. Inrätta ett riktigt lärlingssystem inom yrkesvux.

Lyckas vi vända trenden och bryta utanförskapet frigörs stora resurser för att rusta Sverige inför framtiden. Inför riksdagsvalet om ett år krävs att alla krafter mobiliseras för en tydlig arbetslinje och för att skapa förutsättningar för företagen att investera, växa och anställa. **Artikeln publicerad i Di 2021-09-30**

UNICEF

Barn i socialt utanförskap

Det finns ungefär två miljoner barn i Sverige (1), med olika förutsättningar för att få en bra start i livet. UNICEF Sverige arbetar genom att försöka påverka politiker och beslutsfattare, samt skapa opinion. Syftet är att barn i utsatta livssituationer ska få ökad delaktighet i samhället och få sina rättigheter enligt barnkonventionen respekterade.

Konsekvenser av socialt utanförskap

Barn som växer upp i socialt utanförskap riskerar att hamna i en negativ utvecklingskedja som är svår att bryta. Bristande möjligheter till delaktighet och inflytande riskerar att skapa en känsla av frustration och hopplöshet, vilket i sin tur ökar risken för negativ utveckling på sikt.

Barn i socialt utanförskap har till exempel sämre förutsättningar att utvecklas i takt med jämnåriga kamrater och nå sin fulla potential. De löper högre risk att drabbas av bland annat ohälsa, sociala problem, läs- och skrivsvårigheter, våld, mobbning, ungdomskriminalitet, arbetslöshet, fattigdom, diskriminering.

Barn och unga uppger själva hur ett ekonomiskt och socialt utanförskap ger konsekvenser inom en rad olika livsområden: dålig kost, svårigheter att klara av skolarbetet, negativa effekter på hälsan, dålig självbild och självkänsla, bristande nätverk, svårigheter att behålla vänner, depression, ilska, destruktiva livsval, låga förhoppningar om framtiden med mera (8).

Det enskilda barnet betalar priset för utanförskapet. Men också samhället i stort, då det sociala utanförskapet leder till ökade kostnader för samhället genom exempelvis ökat tryck på hälso- och sjukvård, specialundervisning i skolorna samt sociala kostnader (9).

Vikten av utbildning

Utbildning är den viktigaste faktorn för att bryta socialt utanförskap bland barn och unga. Goda prestationer i skolan och utbildning efter grundskolan är viktiga skyddsfaktorer för barn i utsatta livssituationer (10). En fungerande skolgång minskar riskerna för framtida ohälsa, missbruk, självskadehandlingar, kriminalitet och problem med självförsörjning. Ändå visar UNICEFs rapport Building the future från 2017, att Sverige utvecklas i en negativ riktning när det gäller tillgången till en likvärdig och jämlik skola (11).

Rapporten, som bygger på PISAs undersökning visar att kunskapsklyftorna ökar alltmer i Sverige. Barn och ungas möjligheter att klara av skolarbetet påverkas i allt högre utsträckning av faktorer som till exempel boendekommun, socioekonomisk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå.